

Петро Гавука
Ярослава Ткачук
Олександр Масляник

ШО КОМУ СМАКУЄ – НАЙ ЗДОРОВ ПАКУЄ!

Гуцульські прислів'я, приказки,
влучні вислови

БРУСТУРИ

УДК 82-84(477)

Г 21

Серія «**Гуцульський світ**»
Національного музею народного мистецтва
Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського

Гавука П., Ткачук Я., Масляник О.

Шо кому смакує – най здоров пакуе! Гуцульські прислів'я, приказки, влучні вислови / Петро Гавука, Ярослава Ткачук, Олександр Масляник. – Брустури : ТОВ «Дискурсус» : вид-во «Брустури», 2025. – 240 с.

ISBN 978-617-8326-80-7

У нашому виданні зібрано кілька тисяч гуцульських прислів'їв, приказок, влучних висловів і повір'їв з усіх закутин великої Гуцульщини – Буковини і Закарпаття, Верховини, Косівщини і Надвірнянщини, Мараморощини і Сучавщини.

Упорядники – знані дослідники і краєзнавці. Петро Гавука – журналіст і редактор, автор низки статей і розвідок, співавтор лексикону «Гуцулські говірки». Ярослава Ткачук – невтомна культуртрегерка, багатолітня очільниця найбільшого в краї музею народного мистецтва Гуцульщини і Покуття, авторка ґрунтовних досліджень. Олександр Масляник – письменник і журналіст, головний редактор журналів «Гуцульщина і Покуття» та «Гражда», співавтор «Словника говірки Закарпатської Гуцульщини».

Наш край дарує свої нетлінні скарби з безмірної діалектологічної скрині – усну народну творчість, яка дає змогу зазирнути в таємничі гуцульські світи. Тож зазирайте!

На титульній сторінці рисунок *Василя Петрива*

© Національний музей народного мистецтва
Гуцульщини та Покуття
ім. Йосафата Кобринського, 2025
© Гавука Петро, 2025
© Ткачук Ярослава, 2025
© Масляник Олександр, 2025
© Видавництво «Брустури», видання, 2025

Переднє слово

«Фольклор – це саме життя!»

Микола Лисенко

Мова фольклору – унікальна й самобутня в усіх сенсах і вимірах. Перлини усної народної творчості – пісні, казки, легенди, приказки і прислів'я, замовляння, баї, заклинання, прокльони, лайки та інше – своєю лексикою, фразеологією, граматиною, фонетикою засвідчують глибинне коріння національної мови.

Історія українського фольклору бере свій початок з найдавніших часів. Грецький історик Геродот зробив перші записи фольклору на території сучасної України ще у V столітті до нашої ери, називаючи край між Дунаєм і Доном Скіфією, а населення скіфами.

Першим збирачем прислів'їв і приказок був український поет XVII ст. Климентій Зиновійв. З криниці народної мудрості черпали перлини Тарас Шевченко, Михайло Максимович, Левко Боровиковський, Осип Бодяньський, Іван Вагилевич, Маркіян Шашкевич, Яків Головацький, Пантелеймон Куліш, Михайло Драгоманов, Микола Гатцук, Іван Франко, Володимир Гнатюк, Михайло Грушевський, Климент Квітка, Амвросій Метлинський, Дмитро Ревуцький, Філарет Колесса, Ярослав Гарасим, Святослав Пилипчук, Іван Гончар.

Одним з найкращих фольклорних видань по праву вважається шеститомник І. Франка «Галицько-руські народні приповідки», який виходив у серії «Етнографічні збірники Наукового товариства імені Тараса Шевченка у Львові» у 1901-1920 роках, а відтак перевиданий у 2006-2007 роках Львівським Національним університетом імені Івана Франка в трьох томах.

Вагомий внесок у поповненні фольклорної скрині в нашому краї зробили Михайло Ломацький, Володимир Шухевич, Михайло Павлик, Богдан Заклинський, Мирослав Капій.

Плідно потрудився в царині фольклору Степан Пушик, лауреат Національної премії імені Т. Шевченка. За півстоліття записав приблизно 15 тисяч прислів'їв і приказок, а якщо додати повір'я, тости, побажання, віншуванки, прозиванки, прокляття, обертони, то це число зросте до 20 тисяч одиниць.

На Прикарпатті відомими збирачами фольклору стали Михайло Пазяк і Михайло Буджак, а на Закарпатті – Михайло Лучкай, Іван Чендей, Микола Мушинка, Іван Хланта, Степан Мишанич, Василь Мельник, Юрій Туряниця та ін. В Румунії, на Сучавщині, плідно працював Юрій Чига, а на Мароморощині – Дмитро Коренюк, Василь Попович, Марія Папарига.

До чільної когорти фольклористів славної Гуцульщини належать Софрон Витвицький, Володимир Гнатюк, Лука Гарматій, Петро Шекерик-Доників, Онуфрій Манчук, Михайло Ломацький, Володимир Шухевич, Михайло Павлик, Богдан Заклинський, Мирослав Капій, Микола Колцуняк, Олекса Іванчук, Климента Лисинецька, Микола Зінчук, Михайло Іванюк, Авксентій Яківчук, Марко Черемшина, Параска Плитка-Горицвіт, Юрій Федькович, а також сучасні нам Ігор Пелипейко, Марія Влад, Федір Погребенник, Роман Кумлик, Ярослав Гавучак, Тарас Мельничук, Ярослав Радиш, Роман Кирчів, Іван Денисюк, Василь Шкурган, Іван Мисюк, Микола Негрич, Марія Астаф'єва, Аделя Григоруку, Марія Остромира, Роман Киселюк...

Знаковою для фольклористів стала збірка-навчальний посібник «Флояра. Хрестоматія з гуцульського фольклору» Ігоря Пелипейка, а Роман Киселюк потішив краян своїм унікальним трикнижжям народного мудрослів'я – «Єзик не має слабости», «Повні бесаги мудрости» та «Світ потребує радости».

Літератори Василь Герасим'юк, Аделя Григоруц, Василь Шкурган, Роман Киселюк, Микола Васильчук, Микола Савчук, Микола Гушул, Гафія Ковбаснюк, Дмитро Коренюк, Марія Кокіш-Гриник, Оксана Йонаш-Тодер, Люба-Параскевія Стринадюк, Богдан Радиш-Маринюк, Мирослав Лазарук, Василь Кухта у власній творчості щораз зазирають до діалектологічної скрині. Не можуть не бути фольклористами знані охоронці старовіччини Іван Зеленчук та його син Ярослав, Василь Зеленчук, Оксана Рибарук з Криворівні. Активною збирачкою фольклору стала Галина Кутащук з Верховини.

Українські приказки – універсальні. У них закодована глибинна сутність усієї нації – тут зустрічаємо вільне тлумачення історичних подій та можемо відчитати західний тип ментальності: волелюбність, демократизм, несприйняття диктатури, обстоювання особистої свободи.

Через гуцульський діалект усна народна творчість зберегла знання про життя і природу, давні культу і вірування, а також відбиток світу думок, уявлень, почуттів і переживань, народно-поетичної фантазії, які проявляються у тематиці декоративно-ужиткового мистецтва, наїву та ін. Власне через фольклор й мовлення передається усно з давніх-давен народне мудрослів'я, яке, зазнаючи певних змін, все ж не втрачає свого ритуально-магічного, обрядового, естетичного, розважального і виховного значення.

Пропонована увазі читачів книга має ту особливість, що у ній зібрано мудрослів'я з усіх закутин великої Гуцульщини – Буковини і Закарпаття, Верховини, Косівщини і Надвірнянщини, Мараморощини і Сучавщини.

Упорядники збірки – знані на Гуцулії дослідники і краєзнавці. Петро Гавука – журналіст і редактор, автор низки статей і розвідок, співавтор лексикону «Гуцулські говірки». Ярослава Ткачук – невтомна культуртрегерка, багатолітня очільниця найбільшого в краї музею народного мистецтва Гуцульщини і Покуття, авторка ґрунтовних досліджень.

Олександр Масляник – письменник і журналіст, головний редактор журналів «Гуцульщина і Покуття» та «Гражда», співавтор «Словника говірки Закарпатської Гуцульщини». Творча колаборація трьох залюблених у рідний край дослідників увінчалась знаковою працею – книжкою «Що кому смакує – най здоров пакує!», яка, безсумнівно, стане у нагоді краєзнавцям і вчителям, усім тим, хто цікавиться народним фольклором.

Гуцульщина подарувала нам свої нетлінні скарби з безмірної діалектологічної скрині – усну народну творчість, яка дає змогу зазирнути в таємничі гуцульські світи.

Ми з тої скрині взяли лишень дещицю...

А

«Абе'с іс скис, йкий ти добрий!» – Дорікання у чомусь.

«Абе'с, чьоловіче, лишень мене любив, горівку ни пив, ни кутив, до инчих гуцулок ни ходив, то будеш, ек золотий!» – Напутнє слово жони до чоловіка.

«Аби Бог Вас, людоньки, боронив від хімченської міри, рознивської фіри ти й кутської ціни» – Застереження.

«Аби був вовк ситий та й вівці живі...» – Пошук компромісу.

«Аби була шия, а ярмо буде» – На здорові руки робота знайдеться.

«...аби були все богаті в гроші і пишні, красні, ек писанка!» – Приповідка на Великдень.

«Аби вам си коровочки ни переводили. А овечки си котили – єгнички чінили» – Побажання на розвій газдівки.

«Аби вам скрізь таланило і малисте прихильність, то ни будьте зверхніми, носіт у кишнях сорочки, свидра, кожуха, куртки, сподень, блюзки... кілька крупинок цукру» – Застереження (П. Гавука).

«Аби вас, добрі люде, Бог боронив від чужої воші у Вашій хаті» – Те ж саме.

«Аби вберегти грядки від киртици, роблять так: на Світий вечір, коли їдять рибу, складають ости (кістки) під скатерть; на другий же свят-вечер бере господар ости і обтикає ними свої межі, тоді кертиць уже не буде» – Мудра порада.

«Аби взнати, шо чьоловік варт, то Бог зиму дає» – Гідність людини пізнається у випробуваннях.

«Аби ви діждали многа літ!» – Побажання довголіття.

«Аби вмерти, треба сьї поперти».

«...аби голод не вповз на Гуцулшїну, аби голод когось не вхопив, бо голод – то зараза» – Застереження.

«Аби гроші. Ой, ті гроші. Багато люду таких – там, де душа була у них, зробивси полярець. І пхают, і пхают туду грошву, а єк зачуют, шо Божя совість їм шепче...» (П. Девда).

«Аби день збіг до вечора».

«Аби дожджик, най би грибови очи пролив» – Щоб росли гриби.

«Аби дожджик подожджив, аби бідний припочив». – Втома від роботи.

«Аби закопав у купину шкаралуші тоти, шо сі на Великдень б'є у паску яйці – то киртина не буде метати землю (купини)» – Газдівська порада.

«Аби з вас були люди – горді гуцули» – Напутнє.

«Аби знати, що чоловік варт, Бог зиму насилає».

«Аби зрозуміти гуцула, то траба самому вродити си гуцулом».

«Аби їх халєра найшла».

«Аби й у вас ніц ни завелоси в голові, то мийте иї милом з дустом».

«Аби, кумо, ніхто, аби лиш ви та я, та пів села, ще й сорока з кола» – Таємницю дізнаються всі.

«Аби ладом, аби миром» – Побажання добра.

«Аби лиш Бог усокотив хрестєнина вид фїглевого чьоловіка».

«Аби мене любчик хтів, а всі інші най луснуть!»

«Аби мені місьиц світив, а звізди, йик хочут!»

«Аби-м так жсив, шо правду кау!»

«Аби не загубити гуцульського пракорєня, то тра ни забувати, хто ми є, де наше корїнє, уміти пред-

ставити себе світови через розуміне гуцульської душі» (П. Шекерик-Доників).

«Аби ни розумертиси, нічо ни передавайте з рук у руки через дверний поріг ти й ни витайтеси руко-стисканєм».

«Аби ніхто не був без свої жінки, ти й без власної хати» – Застереження.

«Аби нічого ни хбило, як ватрі» – Замова від вроків.

«Аби ноги були такі тверді і дужі, ек желізо!» – Приповідка на Великдень.

«Аби плова з градом ни знишіла городнину и зав'єзь на садовині, особливо опередь Зиленими сьветами, сьветами Ивана и Петра, коли можут бути повені, годитси винести з хати кочергу и лопату вид хлібної печі ти й скласти навхрест на земни і там покласти свічену шутку-бечьку, запалену Стрітенську або Великодну свічку» (В. Дмитрюк).

«Аби права рука дала, але щоб ліва ни знала».

«Аби розігнати тучу, мус мати бич (билень), йиким розігнав гадину з жсьйбов».

«Аби'с був здоров і жив, треба пройти не одне поле жнив!» – Побажання добродіям.

«Аби'с було таке шєсливе, як шєсливе срібло!» – Про хрещення дитини.

«Аби'с дідьком ставси!» – Так гуцули, хрестячись, клянуть свого ворога.

«Аби'с згинув, як ніч з росов».

«Аби си так розтопила, ек сіль у воді, та й аби си так згоріла, ек свічка горит, шо то таки дїправди походит вид него дитина» – Клятьба в провині, виправданя за скоєне.

«Аби сі не пригажсьило» – Добре побажання.

«Аби'с на горечім колі конав» – Проклін щодо смерті.
«Аби'с на кім свікі у ремени ходив, дай Господоньку...»
«Аби'с ни діждав ни Різдва, ни Петра, ни дрібненьких свечочок!» – Проклін.

«Аби'с ніколи на лихе місце не ступив, аби'с Божим ставси!» – Бог нагородит.

«Аби'с прожив, бадійку, шо-с не подуфалий, шо мні жєлуєш!» – Співчутливе.

«Абис'ся за зуби уфатив!» – Клятьба.

«Абис'те були веселі, єк весна, а багаті, єк осінь!» – Віншування.

«Абис'те згоріли» – Клятьба, прокльон.

«Аби'сте пропали, маскалі, аби вас виділи дідьки в скалі».

«Аби'с так си за мнов та за моїми стегнами завертав, йик хліб я завертаю...»

«Аби'с так співав, єк зозулька на Онуфрея!» – Проклін.

«Аби'с тогди вернув додому, коли вода д'горі верне».

«Аби'сте Ви позбулися напасти ци докорів, то тра постити дев'їть вивторків або п'єтниц и класти в капличьку по дев'їть свіччок... И шіро при цєму вімовити “Оченаш”» (В. Дмитрюк).

«Аби'сте газдували на землі, а царювали на небесах».

«Аби'сте, прокляті маскалі, дерлисьи по скалі, аби вам не було місцьи на земли».

«Аби'сте сотки літ дочекали, що так за нас дбаєте».

«Аби'сь Божим ставси!» – Побажання доброму чоловікові.

«Аби'сь дідьком стався!» – Проклін ворогові.

«Аби'сь діждав, неборе, так ньи скоро довіз, гей на іроплані!»

«Аби'сь тривав!» – Щоб жив щасливо.

«Аби'сь на лихе місце не ступив ніколи!» – Побажання добра.

«Аби'сь ся дочекав гаразду собі, та й потіхи з дітей та й газдині!» – Побажання сімейному чоловікові.

«Аби'сь ся за зуби угатив!» – Проклін ворогові.

«Аби так борзо цисе помогло».

«Аби так пси траву гризли, ек ти правду кажеш!» – Адресується кацапським загарбникам і пропагандонам.

«Аби тебе вихор ухопив!» – Лайка, прокльон.

«Аби тебе шлях трафив наглий!» – Прокльон.

«Аби твій прорік ти й чірез каглу втік» – Аби чиєсь пророцтво не збулося.

«Аби твоя курка здохла, а моя – твій город порпала».

«Аби тобов чорти ліс орали, йкийс дурний!» – Здивування, обурення.

«Аби тя по верхах, а кости твої аби по Шпицях серед ночі носило!» – Проклін ворогові. Шпиці – найвища вершина Чорногори.

«Аби тя грім побив!» – Проклін ворогові.

«Аби тя смага та й плута побила!» – Проклін ворогові.

«Аби тя, синку, Господня рука стерегла та й благословляла».

«Абі тьй» – Щоб тебе.

«Аби у Вас завсігди велися гроші, то є дуже добре паперові банкноти и монети різного номіналу тримати не лишеньки в банку ци домашньому сейфі, а в чімус на намиснику, креденці, за великими образами на стінах, на шафах для вбрання... по-іншому – на підвищенню».

«Аби'х вік була дівочіла, то ни зрадувала би'х си була їхнім старостам».

«Аби'х жили и вікували, аби'х грошей си назичили та й повіддавали».

«Аби'х здоров був, шо правду кажсу!»

«Аби'х здорові нам були!».

«Аби хліб, а зуби найдутци» – До добра завше тягне.

«Аби цес цибер ни потік, поків я з єрмарку ни втік» – Засторога.

«Аби шляк би тебе трафив ясний, червоний, лопухатий!..» – Заклинання.

«Аби'х так дихав» – Запевнення у щирості сказаного. Щось на зразок «Чесне слово!»

«Аби шош полюбити, то траба й'го добре, ек слід пизнати» – Порада.

«Аби шош мати, то траба про свою господарьку дбати ти й менче спати».

«Або віграв, або пріграв».

«Або є уже пан, альбо програв!» – Про ризики.

«А бола (смертельна хвороба, мор. – Ред.) би на тебе упала» – Лайка, прокльон.

«А бола би ті стела» – «А бола би на тебе упала».

«Або суди, або туди» – Про прийняття одного рішення.

«Або туда, або суда – инак уже нима».

«А брехав би с зарівно з псами» – Поговірка постала з подвійного значення слова брехати: *bellen i lügen*) (І. Франко).

«Авжеж, біда старшя від світа».

«А він такий добрий, як шалата в окропі».

«А в нього “дасть Бог” було що переносити...»

«Устав, підперезався – і зовсім завбрався» – У друге якесь гуцульське село перейшов, щоб і там «бунтувати» гуцулів. (Г. Хоткевич).

«Австрія шораз, то гірше все гачіла горен. Потискала шораз, то сильніше своїми клішшями гуцулів. Австрійський уред до помочи тровити опришків у горах доберав собі людий таки з-помиж самих гуцулів» (П. Шекерик-Доників).

«Агій на твою, бідо, голову!»

«Агі на тебе (тя)!» – Лайка, прокльон.

«Агі на тя!» – *«Агі на тебе (тя)!»*.

«А гута би тьи вбила з мамонов» – Заклинання.

«А дай Вам, Госпидку, абисте на лихе місце ни ступили. Аби Бог дав Вам прожиток довгий та й долю добру» (О. Манчук).

«А дай ми поке!» – Залишити когось у спокою.

«Ади, жие світами, та й таки навертає д'хакі».

«Ади, – кажут, – одурів на старість!»

«Аді маєткє присів, а стариню поховав у нієких джергах. Та й кавалочок хліба ни дав за душу покійників» (П. Плитка-Горицвіт).

«Аді, ніборе!» – Здивування: ого, он як!

«Аді, так мнє, кумко, ущипив за стегно, шо у очах ми потемніло, шляк би 'го горєчий трафив...» (О. Манчук).

«А днини би ти вийшли!» – Прокльон.

«Ає, кажут, шьо чьоловік дуріє два рази: из молоду, ти й на старість».

«А єк там у Вас із громовицею і плогою?» – Відповідають: *«Поки що крив Бог, славити Його, від гродобиття, громовиці і плови...»*

«А єк тьи, Йваню, пуцу суньголов, то нієка тьи курва не візбирає!» – Погроза.

«А єк дуженькі?» – вітається гуцул до гуцула при здібанні. – *«Єк маржінка – ци дужа?»* (М. Влад).

«А єк там маржина й дроб'єта, усі живі, здорові?» –

Відповідають: «Здорові, здорові, Бог криє поки що від боли».

«Аж искри посипалисьи» – Запаморочення.

«Аж до кісток» – Цілком.

«Аж окó вйине», фраз. – Робиться страшно.

«Аж пірьи сьи розлітає» (з когось) – Дуже побитий.

«Аж свічки в очех засвітилисьи» – Запаморочення.

**«А за цим словом витаємо всіх Вас из першими свє-
тамиу році!»** – Віншування.

«А з вух би ти сі закурило» – Лайка, прокльон.

**«А йди зда, шос ти скажу. Аби'смо дочікали й нарік –
і від нарік до поза нарік».**

«Акафіст читати» – Сварити, лаяти.

«А кілко того жите, шо Бог присудив, то й буде».

«А кремлівські гавкачі брешут – шо вдень, шо вночі».

«Але'сте файні...» – Комплімент.

«Але'сте чємні...» – Комплімент.

**«Алкоголь, секс, приятні розмови й дискусії до хри-
поти – усе не вартє виїденого яйця, скороминуча вті-
ха, а слава – єдино вона вічна!» (П. Дєвда).**

«Альбо дошь, альбо сніг. Альбо ні!» – Вгадування по-
годи.

«Амба, по всему» – Кінець, смерть.

«Амінь, по всему» – Те саме.

«А ми свого тримаймоси! Українського!!!»

«А най го шляк наглий трафит!» – Проклін.

«А на тобі, маяш!» – Здивування. Отакої!

«Ангіль тот, що по рипах» – Дідько.

«Андріївська ватра» – Ватра, розпалена на Андрія
Первозванного.

**«Андрутиха нещаслива, бо вмерла молитва. Отак
її підголило, єк паршива бритва».**

«Ані на цол» – Анітрохи.

«Ані на вдин цол ни уступит сі» – Анітрохи, ніскільки.

Про скупість.

«Анікіко», незм. – Аніскільки.

«Анікілько», незм. – Аніскільки.

«Ані centa» – Нічого немає.

«Ані шпанта» – Заперечення: аніскільки; анітрохи.

«Антéрес масте єкий?» – Інтерес який у вас?

«Антихрист би тя побив!» – Лайка, прокльон.

«Антихрист би тя, бахуре, побив» – Заклинання.

«Антихриський хлопчише тот, а ни люцька дитина. Тот би з Христа ризи здоймив» – Про пустуна, збитошника.

«Ану дивітси, люде, таке старе, шо си розсипайє, а ше му фіглі в голові!» – Здивування.

«Апелáція» – Апеляція.

«А помору на людей не було?» – Відповідають: **«Ні, Богу декувати, не було й нема. А ек там у Вас?»**

«А по панови лиш дим та нитка».

«Арідник 'го знає» – Лайка, констатація браку розуміння.

«Артіст єкий мені, дивиси!» – Артист.

«А смага би 'го втяла!» – Здивування з чогось, ікоїс пречьки.

«А твій дедьо – тепла кулеша, і все! Під постолом у своєї жінки сидить» – Про м'якодушного чоловіка.

«А твій синок ци говорить тою самою мовою, котров говорила ти, й'го мама? – Гуцулсков говірково?» – Для роздумів.

«А теперки віпиймо на коня, ий де, та ліпше на трахторь, бо вин душний».

«А у жінки стільки віри, що на бистрій воді піни» –

Недовіра легковажним жінкам, про потаємність челядини.

«А фігу з маком ни хоч?!» – Відмова в проханні.

«А хто робит, то той їст, хто не робит – має піст» – Про лінощі.

«А ци завши Ви задумуєтиси над оповідками про народні абереги? Їх значіне у нашому житю? Тож змінім ставленє до прикрас, об'єднаймо фayne з корисним і конче потрібним. Так, кожен місіць має свій камінь, і кожна людина, шьо народилася, має свого захисника. А кожен камінь – це символ, своєрідний житейський вказівник і орієнтир» – застереження (Я. Кибіч).

«А цур на тебе!» – Ганьба, здивування.

«Ачей, чей, чей-ко!» – Вигук: адже, може.

«А чи мирóм, братчику?» – Традиційне вітання кожного гуцула. На запитання відповідають: *«Мирóм»*. Тобто все спокійно, щасливо. *«Мирóм, легіню»*.

«Ачуй» – Слухати, почути.

«А шо то ми за письменний, шо не має грошей. З не-го сподні вже спадают, заїдают воши» – Про бідачку.

«А шьо молодиці вісцали шпiк и крев, тимуй нима чьоловічьої сили?»

«Ая-ая!» – Ствердження думки, авжеж.

«Ая, відбили 'го від цьіцьки!».

«Ая, вігасла ватра!» – Нема сил.

«А я собі пані, в мене ріпа не сапана, коза в крiмi-налі».

Б

«Баба з воза – кобилі легше!» – Не мати клопоту.

«Баба з фіри, а коняці лекше» – Те саме.

«Баба пискувала на діда та дістала в варги».

«Баба прикра, як кінець світа».

«Баба старша на два годи від дідька».

«Баба так настаро ходит, як молода».

«Бабин Іванко» – Розніжений, безвільний.

«Бабина сокира» – Тупа сокира.

«Бабине літо» – Осінні погідні дні.

«Бáбищѝ еке, агій!» – Баба.

«Бабу й кожух не гріє».

«Багато біда постолів зносила, та й нас по сусіцтву ни спарували».

«Багато дітей – то клопіт, біда».

«Багатство, шо придбане за ціну невинности, проклін вам принесе!»

«Багачі – остатнє насіні».

«Багачєви и дошь барабульку загорне» – Коли щастить у всьому.

«...бажаю, аби ювілейний, сотий фестиваль відбувся у гуцульській столиці – Верховині. І так від сотні до скону-віку хай існує гуцульський рід. Нехай не цурається ніхто з нас гуцульського роду, гуцульського коріння, гуцульської традиції, своєї віри. Нехай не пускає нікого, нічого лихого ні в душу, ні в серце, ні на свою земельку. Добра і злагоди кожній гуцульській родині» – Вінчоване горянам. (О. Сич).

«Байка, шо ни файний, коби добрий був» – Спроба знайти позитив.

«Байка, що (сорочка) драна, аби прана» – Спроба знайти позитив.

«Баламутити світом» – Збурювати людей.

«Бáнда» – Гурт музикантів.

«Та квасівських легіників любити не ганьба».

«Та квасівські легіники та квасівська банда».

«Бандигі (дурниці. – Авт.) бити» – Ледарювати.

«Бандигі (дурниці. – Авт.) гнути» – Говорити нісенітниці.

«Бандигі (дурниці. – Авт.) точити» – **«Бандигі (дурниці) гнути».**

«Баран заліз у голу...» – Про дурня.

«Баран каже: «Мороз буде?», а цап каже: «Вже є!» – Баран має вовну та й не чує ще морозу, а цап уже мерзне (І. Франко).

«Барана в голові мати» – Про дурня.

«Баранічі роги» – Писанка за типом орнаменту.

«Бариш, бариш, де твій товариш? Тут ци там – покажися нам!» – Поговорка грибників.

«Ба се, ба то» – Ніц толком: то одне, альбо інше.

«Ба сесе, ба тото» – То се, то те; то одне, то інше.

«Батькам не годитси казати на своїх дітих, шо вони погані» – Гріх гнівити Бога.

«Бахур безщасний» – Байстриук або коханець, залицяльник.

«Бахурь безщасний» – Позашлюбна дитина, копил.

«Ба ци?» – Сумнів.

«Бджола пердит, але лізе – мід буде. А ти лежш ви-лежшеш і медом не пахнеш» – До лінивих від баби Федихи (У. Мальяр).

«Бджолиний хліб» – Пилок зберігається до 15 років. Це – один з найкращих натуральних продуктів.

«Без азбуки й граматики ни навучиши і математики».

«Без бука не йде наука...» – І в навчанні дітей необхідна строгість.

«Без веретена пржежі ни спрідеш».

«Берега шкода: повінь й'го куснями глигає» (В. Шкурган).

«Без гноївки нима взірцевого гірського газдівства».

«Без Господа Бога – ни до порога...»

«Без газди, які жінці гаразди?» – Про міцну сім'ю.

«Без доброї команди войско гине».

«Без єдного Василе обійдеси вісіле» – Все і так буде без зазнайка.

«Без жінки в хакі, ек без рук» – Про безпорадність.

«Без игли ти й шила кожуха ни пошити».

«Без ідеологічних і ринкових приправ, які нині виготовляються скрізь, а легітимізуються всенародно на екрані телевізора. Тому навіть теперішній гуцул звичніше почуває себе у форматі бандитського серійного мила з Москви, аніж із «Дідом Иванчіком» чи героями Онуфрія Манчука із того самого Жєб'я» (В. Герасим'юк).

«Без людей землі дичавіють».

«Без милого й сонце немиле».

«Без міри» – Багато.

«Без одної пелехатої Гафії і весільи обійдетси».

«Без писанок ни було би Великодня» – Християнські традиції.

«Без пруду нема буду».

«Без роботи й сапа иржевіє».

«Без сваркі нима господаркі» – Про сімейні чвари.

«Без смерти ни вмерти, без баламути (непорозу-